

# Taloussuunnitteluohje 2023

## Sisällys

1. Hyvinvointialueen rahoituksen perusteet Pirkanmaan hyvinvointialueella .....	2
2. Rahoituskehys vuodelle 2023 .....	5
3. Pirkanmaan hyvinvointialueen lähtötilanne .....	6
4. Pirkanmaan hyvinvointialueen organisaatio .....	7
5. Pirkanmaan hyvinvointialueen talousarvioprosessi .....	9
5.1 Talousarvioprosessin aikataulu .....	9
5.2 Talousarvion valmistelutaso .....	10
5.3 Toimintatuottojen ja -kulujen budjetointi .....	11
5.4 Taloussuunnitelman koostaminen .....	13
5.5 Muutostarve-esitykset suhteessa TA2022 tasoon .....	13
5.6 Investointien esittäminen .....	13
5.7 Toimintasuunnitelman laatiminen .....	13
5.8 Käyttösuunnitelman laatiminen .....	13
Lisätietoja .....	14
Liitteet .....	14



# 1. Hyvinvointialueen rahoituksen perusteet Pirkanmaan hyvinvointialueella

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rahoitusmekanismi muuttuu merkittävästi uudistuksen myötä 1.1.2023 alkaen. Valtion rahoitus on yleiskatteellista ja vuositasolla kiinteä määrä.

Hyvinvointialueet ovat osa julkisen talouden suunnitelmaa ja valtion talousohjausta. Hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyyttä suhteessa niille määrättyihin tehtäviin arvioidaan osana julkisen talouden suunnitelmaa. Suunnitelmassa käsitellään hyvinvointialueiden tehtäviä ja velvoitteita, taloutta sekä valtion hyvinvointialuelouteen liittyviä taloudellisia vastuita. Julkisen talouden suunnitelma ohjaa ministeriöitä niiden valmistellessa hyvinvointialuetta koskevaa lainsäädäntöä ja ohjausta.

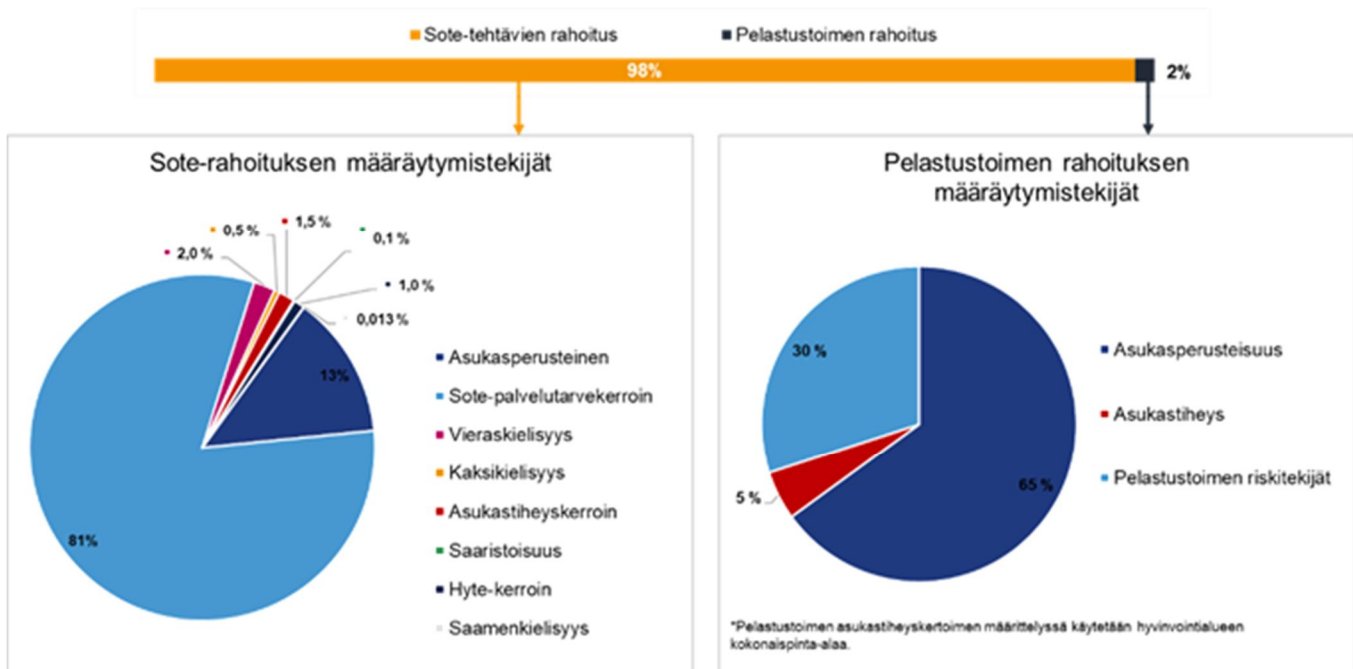
Rahoituksen yleiskatteellisuus tarkoittaa sitä, että hyvinvointialue voi itsenäisesti ohjata rahoitusta toiminnassaan sinne, mihin se palveluiden järjestämisen kannalta näkee asian tarkoituksenmukaisimpana.

Hyvinvointialue voi tuottaa palveluita itse, yhteistyössä muiden hyvinvointialueiden kanssa, hankkimalla niitä markkinoilta tai asiakkaille annettavien palveluseleiden kautta.

## Valtion rahoitus hyvinvointialueille

Valtion rahoituksen lähtötason perusteena käytetään hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen käyttökustannuksia, rahoituskustannuksia sekä suunnitelman mukaisia poistoja ja arvonalentumisia. Käyttökustannuksista vähennetään vuosikohtaisesti hyvinvointialueiden asiakasmaksutulot sekä muut toiminta- ja rahoitustuotot. Valtion rahoitettava osuus pohjautuu nettokustannuksiin (toimintakulut – toimintatuotot = nettokustannukset + poistot).

Valtion rahoitus perustuu hyvinvointialueen asukasmäärään, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta kuvaavien tekijöihin, asukastiheyteen, vieraskielisyyteen, kaksikielisyyteen, saaristoisuuteen, saamenkielisyyteen, hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen sekä pelastustoimen riskitekijöihin.



## Siirtymätasaus ja vuoden 2023 rahoituksen määräytyminen

Hyvinvointialueen rahoituksen muutos kuntapohjaisesta rahoituksesta valtion tarveperusteiseksi rahoitukseksi tapahtuu siirtymätasausmekanismilla, jossa huomioidaan laskennallisten kustannusten mukaisen rahoituksen ja hyvinvointialueen alueen kuntien toteutuneiden kustannusten erotus. Mekanismin pohjana on laskennallisten kustannusten mukaisen rahoituksen ja hyvinvointialueen kuntien toteutuneiden kustannusten erotus.

Siirtymätasaus on vuonna 2023 täysimääräinen eli käytännössä hyvinvointialueen toimijoilta siirtyvät kustannukset muodostavat pohjan hyvinvointialueen vuoden 2023 rahoitukselle. Laskennalliseen tarveperusteiseen rahoitukseen siirrytään vaiheittain vuoteen 2029 mennessä.

Siirtyvät kustannukset lasketaan vuoden 2022 kustannustasossa. Näiden päälle huomioidaan palvelutarpeen kasvu, hyvinvointialueen hintaindeksi sekä mahdolliset tehtävämuutokset.



### **Kunnilta siirtyvät kustannukset vuodelta 2022**

Rahoituksen pohjana ovat hyvinvointialueen kunnilta siirtyvät kustannukset. Siirtyvien kustannustietojen pohjana käytetään palveluluokittain eroteltua siirtyvän toiminnan vuoden 2021 tilinpäätöstietojen sekä vuoden 2022 talousarvotietojen keskiarvoa, joka on skaalattu vuoden 2022 tasoon. Tietojen oikeellisuus edellyttää, että kunnissa kaikki siirtyvät kustannukset on kirjattu täysimääräisesti oikeille siirtyville palveluluokille. Jos näin ei ole, niin puuttuvat tiedot puuttuvat myös vuoden 2023 rahoituspohjasta.

### **Palvelutarpeen kasvu**

Vuoden 2023 rahoitukseen huomioidaan THL:n laskelmien mukaisesti palvelutarpeen kasvu vuodesta 2022 vuoteen 2023. Palvelutarpeen kasvun arvio Pirkanmaan hyvinvointialueella on 1,81%.

### **Hyvinvointialueen hintaindeksi**

Vuoden 2023 rahoitukseen huomioidaan lisäksi hintaindeksi, joka kuvaa kustannustason muutosta. Hintaindeksi muodostuu ansiotasoindeksistä, kuluttajahintaindeksistä sekä hyvinvointialueyönantajan sosiaaliturvamaksun muutoksesta. Alustava arvio hintaindeksin muutoksesta on 2,48 %. Vuoden 2022 inflaatioennusteet ovat kuitenkin suuria ja työmarkkinatilanne hankala, joten hintaindeksi voi päivittyä vielä syksyllä näiden pohjalta.

### **Määräaikainen korotus**

Vuosille 2023-2029 palvelutarpeen arvioitua vuosittaista kasvua korotetaan 0,2 prosenttiyksiköllä hyvinvointialueen rahoitukseen. Määräaikaisella korotuksella vastataan osaltaan esimerkiksi muutoksesta aiheutuviin muutokseen.

### **Tehtävämuutosten huomioon ottaminen**

Valtion rahoituksen tasoa määritettäessä otetaan täysimääräisesti huomioon hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien laajuuden tai laadun muutos, jos se aiheutuu asianomaista tehtävää koskevasta laista tai asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai valtion talousarviosta. Valtion rahoitusta voidaan korottaa tai alentaa tehtävien laajuuden tai laadun muutoksen perusteella. Pirkanmaan hyvinvointialueen osalta tehtävämuutoksille varattu osuus on 1,44%. Muutosten perusteina ovat ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoitukseen tulleet muutokset, hoitotakuurajojen muutokset, lastensuojelun henkilöstömitoitukseen muutokset, oppilas- ja opiskelijahuoltolain muutokset sekä asiakasmaksu-uudistuksen vaikutukset.

## **Muutuskustannukset**

Valtio rahoittaa hyvinvointialueiden perustamista ja siihen liittyviä muutostöitä vuosien 2021 ja 2022 aikana erillisrahoituksella. Muutoksesta aiheutuvia pysyviä muutuskustannuksia, kuten palkkaharmonisointia, ICT-palveluiden jatkuvien palveluiden kustannuksia tai vuokra-asetuksen muutoksia ei huomioida hyvinvointialueiden rahoitukseen mukaan kokonaisuudessaan, vaan hyvinvointialueiden tulee kattaa pysyviksi jääneet muutuskustannukset tehostamalla kustannusrakennettaan tai sopeuttamalla palvelutarjontaansa vastaamaan rahoitusta.

Merkittävin vaikutus tulee olemaan palkkaharmonisoinnilla. Tarkempi arviointi suuruuden ja harmonisointiajanjakson osalta on vielä kesken, mutta vaikutus palkkakustannustasoon voi olla vuositasolla merkittävä 1%:sta jopa 4%:iin.

## **Hyvinvointialueen lisärahoitus**

Hyvinvointialue ei voi itsenäisesti ylittää rahoitusta vastaavia kustannuksia, vaikka palvelutarve kasvaisi ennakoidusta, koska hyvinvointialueen rahoitus on vuositasolla kiinteä. Jos kuitenkin rahoituksen taso vaarantaa riittävien sosiaali- ja terveystalouden palveluiden tai pelastustoimen palveluiden järjestämisen, on hyvinvointialueella mahdollisuus lisärahoitukseen. Mahdollinen lisärahoitustarve myönnetään valtion talousarvioon otettavasta lisämäärärahasta ja edellyttää aina erillistä valtiovarainministeriön asettamaa valmisteluryhmää, jonka johdolla lisärahoituksen edellytyksiä selvitetään.

## **Valtion rahoituksen maksatus**

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaa valtion rahoituksen hyvinvointialueelle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä.

## **Hyvinvointialueen talousarvio ja -suunnitelma**

Aluevaltuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä hyvinvointialueelle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio, jossa otetaan huomioon hyvinvointialuekonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä aluevaltuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Pirkanmaan hyvinvointialueen taloussuunnitelma sisältää kaksi suunnitteluvuotta talousarviovuoden lisäksi (1+2 vuotta).

Taloussuunnitelma on laadittava siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Investointiosasta on ilmeistä hyvinvointialueen investoinnit. Hyvinvointialuekonsernin toiminnallisesti ja taloudellisesti merkittävimmät investoinnit on perustuttava investointisuunnitelmaan, jonka toimivaltaiset ministeriöt ovat hyväksyneet.

## **Hyvinvointialueen investointisuunnitelma**

Hyvinvointialueen on vuosittain laadittava investointisuunnitelma seuraavaa tilikautta seuraavien neljän tilikauden aikana aloitettavista hyvinvointialuekonsernin investoinneista ja niiden rahoituksesta. Ensimmäinen investointisuunnitelma laaditaan kuitenkin poikkeuksellisesti vuosille 2023–2026 ja se toimitetaan valtiovarainministeriölle, sosiaali- ja terveysministeriölle sekä sisäministeriölle viimeistään 1.10.2022. Vuosien 2024–2027 investointisuunnitelmat tulee edelleen laatia vuoden 2022 kalenterivuoden loppuun mennessä, joten Pirkanmaan hyvinvointialueella valmistellaan samassa yhteydessä investointisuunnitelmat vuosien 2023–2027 ajalle.

Investointisuunnitelman tulee sisältää tiedot investoinneista ja investointeja vastaavista sopimuksista. Lisäksi sen tulee sisältää tiedot hyvinvointialueen toimitilojen ja kiinteistöjen sekä muiden pitkävaikutteisten hyödykkeiden suunnitelluista luovutuksista. Investointisuunnitelma koskee koko Pirkanmaan hyvinvointialueen konsernia.

## Hyvinvointialueen lainanottovaltuus

Valtioneuvosto päättää vuosittain valtiovarainministeriön esityksestä hyvinvointialueen lainanottovaltuuden (pitkäaikaiset lainat). Hyvinvointialue saa ottaa lainaa päätöksen mukaisen määrän investointisuunnitelman mukaisten investointien rahoittamiseksi. Jos julkisen talouden, valtiontalouden tai hyvinvointialueen rahoitusasema heikentyy merkittävästi, hyvinvointialueen lainanottovaltuutta voidaan pienentää.

Hyvinvointialueen lainanottovaltuus on hyvinvointialueen laskennalliseen lainanhoitokatteeseen perustuvan enimmäismäärän ja tilikauden alun ennakoitun lainamäärän erotus. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteeseen lisätään korkokulut ja summa jaetaan korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennyksien summalla. Laskennallinen lainanhoitokate = (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset). Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainamäärä kymmenellä (takaisinmaksuaika 10 vuotta). Lainanottovaltuuden määrää laskettaessa laskennallisen lainanhoitokatteen arvo on yksi. Vuosikatteen arvona käytetään hyvinvointialueen tilikautta edeltävän vuoden talousarvion mukaista arvoa.

Vuoden 2023 lainanottovaltuus määritellään poikkeavasti erillisen hyvinvointialueiden keskimääräisestä vuosikatteesta lasketun valtiovarainministeriön laskelman mukaisesti ja se ilmoitetaan hyvinvointialueille viimeistään toukokuussa 2022. Hyvinvointialueen investointisuunnitelma ei saa olla ristiriidassa hyvinvointialueen lainanottovaltuuden kanssa. Pirkanmaan hyvinvointialueen lainanottovaltuus määritellään euromääräisesti tarkemmin toukokuussa 2022.

Valtioneuvosto voi muuttaa hyvinvointialueen lainanottovaltuutta, jos investointi on välttämätön hyvinvointialueen järjestämistä varten kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytettyjen palvelujen turvaamiseksi eikä investointitarvetta voida kattaa muulla tavoin.

## 2. Rahoituskehys vuodelle 2023

Valtion rahoituskehys Pirkanmaan hyvinvointialueelle vuodelle 2023 täsmentyy kolmeen kertaan vuoden 2022 aikana. Huhtikuussa julkaistun tiedon mukaan rahoitus on 2 074 miljoonaa euroa. Seuraavat tarkennukset rahoitukseen tulevat kesällä (heinä-elokuu) ja viimeisin syksyllä (syys-lokakuu). Tarkkaa ajankohtaa näille ei vielä ole tiedossa. Kun rahoituskehys tarkentuu, niin rahoitukseen tehdyt muutokset sisällytetään talousarvioon.

Valtion rahoitus 2 074 miljoonaa euroa koostuu seuraavista eristä.

- Vuoden 2022 kuntien nettokustannukset 1 958 miljoonaa euroa
- Hintaindeksi 48,6 milj. euroa (2,48 %)
- Määräaikainen korotus 3,9 milj. euroa (0,2%)
- Palvelutarpeen kasvu 35,4 milj. euroa (1,8 %)
- Uudet tehtävät 28,2 milj. Euroa (1,44%)

Rahoituksen kasvu vuodesta 2022 vuodelle 2023 on yhteensä 116 milj. euroa (5,9%)

Rahoituksesta vuoden 2022 kuntien nettokustannukset, hintaindeksin osuus sekä määräaikainen korotus, yht. 2 011 milj. Euroa, jaetaan palvelulinjoille perustuen toteutuneisiin kustannuksiin. Kustannukset perustuvat vuoden 2019 kunnilta kerättyihin tietoihin sekä osittain vuoden 2021 tilinpäätöstietoihin. Erikoissairaanhoidon toteumista on poistettu Jämsään kohdistunut laskutuksen osuus, koska Jämsä siirtyy Keski-Suomen hyvinvointialueelle. Luvut on skaalattu vuoden 2022 tasolle. Palvelulinjojen välillä raamijako muodostuu näin laskien seuraavaksi:

- Avopalvelut 306 milj. euroa
- Sairaalapalvelut 893 milj. euroa
- Lasten, nuorten ja perheiden palvelut 180 milj. euroa
- Ikäihmisten ja vammaisten palvelut 562 milj. euroa
- Pelastuslaitos (sis ensihoito) 66,5 milj. Euroa
- Tutkimuspalvelut 3,5 milj. euroa

Myöhemmin kohdennettaviin eriin jää 63 milj. euroa. Rahoitukseen sisältyvä palvelutarpeen kasvuun liittyvä osio (n. 35 milj. euroa) sekä uusien tehtävien osuus (n. 28 milj. euroa) kohdennetaan palvelulinjoille järjestämisen painopistealueiden, vuoden 2022 pohjatiedoista puuttuvien muutostarpeiden perusteella sekä suunnitteluprosessin edetessä mahdollisesti esiin nousevien epätarkkuuksien tai puutteiden korjaamiseen. Kohdennukset tehdään kokonaisuuden kautta priorisoituina syksyllä talousarvioprosessin ensimmäisen vaiheen jälkeen.

Hyvinvointialueiden kaikki kustannukset kohdennetaan palvelulinjoille. Palvelulinjataso on valtuustoon nähden sitova taso. Palvelulinjojen sisällä voidaan käydä sisäisiä suunnitteluprosesseja, joissa sovitun raamin sisäisesti voidaan kohdentaa rahoitusta toimialueille ja vastuualueille.

Palvelulinjat suunnittelevat talousarvionsa nollatulokseen siten, että valtion rahoitus ja toiminnan tuotot kattavat toiminnasta aiheutuvat kustannukset. Talousarviota ei saa perusteettomasti tasapainottaa ylisuurilla tuloarvioilla tai liian pienillä kuluarvioilla.

Sisäisten yksiköiden osalta tukipalveluiden, strategisen ohjauksen ja järjestämisen tehtäväalueiden sekä TKIO-toiminnan osalta suunnittelussa ei voida edetä raamin kautta, koska pohjatieto nykytasosta on puutteellinen. Suunnittelua ohjaavana tekijänä näiden osalta pidetään siirtyvää kustannustasoa + 2.68 % (sis. hintaindeksin sekä määräaikaisen korotuksen), joka on samansuuruinen kokonaiskasvu vuoteen 2022 nähden kuin palvelulinjoillakin. Palvelutarpeen kasvuun ja uusiin palveluihin liittyvät muutostarpeet huomioidaan volyymin kautta erikseen. Kustannusrakenteesta saattaa tukipalveluiden ja erityisesti hallinnon osalta muodostua siirron pohjatiedoissa käytettyä 2022 kustannustasoa raskaampi, koska kunnilla kaikki hallintoresurssit eivät ole välttämättä näkyneet siirtyvien palveluluokkien kustannuksissa ja kunnat eivät välttämättä myöskään pysty siirtämään omaa hallintohenkilöstöään sellaisissa tapauksissa, että puhutaan osittaisista työpanoksista. Tällöin hyvinvointialueella voidaan joutua palkkaamaan kokonaan uusia resursseja hallinnollisiin tehtäviin. Lisäksi valmistelussa jo mukana olevan siirtyvän henkilöstön kustannukset puuttuvat myöskin rahoituslaskelmien pohjana olevasta siirtyvästä vuoden 2022 kustannustasosta. Näiden epävarmojen hallintoon liittyvien kustannustekijöiden määrää on vaikea arvioida, mutta se voi nostaa hallintofunktion kustannuksia hyvinkin useita prosentteja verrattuna vuoden 2022 tasoon.

Tutkimuspalveluille annetaan erillinen vuosittain päätettävä rahoitusraami. Vuoden 2023 suunnittelussa se sisältyy sairaalapalveluiden rahoitusraamiin, koska se sisältyy sinne myös PSHP:n toiminnan pohjatiedoissa. Alustavan

Muiden tulojen osalta myynnit ja tuotot suunnitellaan talousarvioon yksiköittäin mahdollisimman realistista arviota käyttäen.

### **3. Pirkanmaan hyvinvointialueen lähtötilanne**

Pirkanmaalle muodostuu vuoden 2023 alussa Suomen suurin hyvinvointialue, sen alueella asuu yhteensä yli puoli miljoonaa asukasta. Pirkanmaan hyvinvointialue toimii seuraavien 23:n kunnan alueella: Akaa, Hämeenkyrö, Ikaalinen, Juupajoki, Kangasala, Kihniö, Kuhmoinen, Lempäälä, Mänttä-Vilppula, Nokia, Orivesi, Parkano, Pirkkala, Punkalaidun, Pälkäne, Ruovesi, Sastamala, Tampere, Urjala, Valkeakoski, Vesilähti, Virrat ja Ylöjärvi. Pirkanmaan sairaanhoitopiiriin tällä hetkellä kuuluvan Jämsän palvelut järjestää jatkossa Keski-Suomen hyvinvointialue. Pirkanmaan hyvinvointialueen 23 kunnassa oli vuoden 2021 lopussa yhteensä 527 478 asukasta. Väestö kasvoi alueella verrattuna edellisvuoteen lähes prosentilla. Tilastokeskuksen ennusteen (2021) mukaan Pirkanmaan väestö kasvaa vuoteen 2030 mennessä noin 3,7 prosenttia ja vuoteen 2040 mennessä noin 5,8 prosenttia. Arvion mukaan Pirkanmaan väkiluku on vuonna 2040 yhteensä 557 883 asukasta.

Uudistuksen tavoitteena on järjestää kaikille pirkanmaalaisille laadukkaita sosiaali- ja terveyspalveluja yhdenvertaisesti. Tavoitteena on myös kaventaa väestön hyvinvointi- ja terveyseroja. Myös Pirkanmaalla väestö ikääntyy ja tarvitsee aiempaa enemmän palveluja. Samaan aikaan syntyvyys laskee ja huoltosuhde muuttuu. Hyvinvointialueiden perustamisella vastataan näihin yhteiskunnan muutoksiin. Vuonna 2021 yli joka viides Pirkanmaan hyvinvointialueella asuva asukas oli yli 65-vuotias. Tilastokeskuksen arvion mukaan vuonna 2040 yli joka neljäs Pirkanmaan hyvinvointialueen asukas on yli 65-vuotias. Syntyvyys laskee Tilastokeskuksen arvion mukaan 18 prosenttia vuoteen 2040

mennessä. Pirkanmaan väestön ikärakennetta kuvaava väestöllinen huoltosuhte heikkenee tulevina vuosina erityisesti vuodesta 2028 alkaen. Väestön ikääntyminen vaikuttaa jatkossa vahvasti Pirkanmaan palvelutarpeeseen. Terveystoimen ja hyvinvoinnin laitoksen määrittämän tarvekertoimen mukaan Pirkanmaan palvelutarve (1,0) on samalla tasolla kuin koko maassa keskimäärin. Pirkanmaan tarvevakioidut menot (97) vuonna 2019 olivat hieman alemmat kuin maassa keskimäärin. Alueellisesti palvelutarve vaihtelee Pirkanmaalla ollen suurimmillaan 50 prosenttia suurempi ja pienimmillään 20 prosenttia pienempi kuin maassa keskimäärin.

Kuntien sosiaali- ja terveystoimen ja pelastustoimen sekä Pirkanmaan sairaanhoitopiirin työntekijät siirtyvät liikkeenluovutuksella hyvinvointialueen työntekijöiksi vuoden 2023 alusta alkaen. Lisäksi hyvinvointialueen työntekijöiksi tulee osa kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveydenhuollon tukipalvelutehtävissä työskentelevistä sekä kuntien opetustoimesta opiskeluhuollon kuraattorit ja psykologit. Hyvinvointialueesta tulee Pirkanmaan suurin työnantaja, työntekijöitä sillä on noin 19 000.

Pirkanmaan kuntien ja sairaanhoitopiirin yksi keskeisimmistä toiminnan painopistealueista vuonna 2022 on ollut järjestämisvastuun hallitun ja turvallisen siirron valmistelu Pirkanmaan hyvinvointialueelle niin asiakkaiden kuin henkilöstönkin näkökulmasta. Tämän painottaminen ei luonnollisestikaan pääty vuoden vaihteeseen, vaan on se hyvinvointialueen onnistuneen rakentumisen näkökulmista yksi kantavista teemoista myös vuonna 2023. Turvallinen halluunotto tarkoittaa myös panostamista sisäisen koheesion vahvistamiseen, riittävän henkilöresurssin turvaamiseen, työhyvinvoinnin vahvistamiseen ja yhtenäisen johtamiskulttuurin luomiseen.

Vuoden 2023 suunnitteluun liittyy tapahtuvan suuren muutoksen vuoksi myös paljon epävarmuustekijöitä, joihin ei ehkä osata kaikkiin ennalta varautua ja talousarviovalmisteluun liittyy sen vuoksi paljon myös euromääräistä epävarmuutta. Asia on hyvä tunnistaa myös suunnittelussa ja mahdollisuuksien mukaan talousarvioon voidaan suunnitella pientä ylimääräistä varausta vielä tunnistamattomille epävarmoille asioille.

## **4. Pirkanmaan hyvinvointialueen organisaatio**

Pirkanmaan hyvinvointialueen toiminnan järjestäminen perustuu kolmitoimintoiseen malliin, jossa strategisesta ohjauksesta sekä tavoitteiden ja mittareiden määrittämisestä ja resurssien asettamisesta vastaa valtuusto yhdessä muiden poliittisten toimielinten kanssa hallintosäännön määrittämällä tavalla.

Strateginen ohjaus ja järjestäminen tehtäväalueen toiminnon muodostavat kokonaisuuden, jonka yhteinen nimittäjä on strateginen näkökulma. Kokoamalla strategisia toimintoja yhteen on pyritty vahvistamaan toiminnan ja johtamisen strategisuutta, tietolähtöisyyttä ja moninäkökulmaisuutta. Edellisen lisäksi ratkaisulla vähennetään tuotanto-organisaatiolähtöistä näkökulmaa ja lisätään väestötasoista asukasnäkökulmaa sekä palveluiden yhteensovittamista ja tarvelähtöistä toteutusta. Ratkaisulla pyritään mahdollistamaan myös valtuuston rooli palvelujen aktiivisena järjestäjänä. Strategisen ohjauksen ja järjestämistoiminnon ylätasoon rakentuvat tietojohtaminen ja strategia-työ sekä strategisen ohjauksen konsernitehtävät: hallinto-, talous-, henkilöstö-, hankinta- ja viestintäjohtaminen. Strategisen ohjauksen ja järjestämisen tehtäväaluetta johtaa konsernipalvelujohtaja.

Tukipalvelujen tehtäväalueet ovat pääsääntöisesti kolmitoimintoisesti järjestettyjä tai keskitettyjä palveluja. Tukipalvelujen keskeisin tehtävä on mahdollistaa hyvinvointialueen palvelut ja tukea ydintoimintoja. Tukipalvelut tukevat ja tuottavat palveluja niin johdolle, strategiselle ohjaukselle ja toimielimille kuin koko palvelutuotannolle. Toimivien tukipalvelujen kautta on tarkoitus mahdollistaa yhteinen työskentely tuottavuuden, digitalisaation ja uudistumisen näkökulmasta pirkanmaalaisen parhaaksi yhteisiä prosesseja toteuttaen. Toimintaperiaatteena on vahva asiakaslähtöisyys ja kumppanuusajattelu, resurssien ja osaamisen tehokas käyttö monipuolisesti. Tukipalvelujen palvelujen ylätasoon rakentuvat hallintopalvelut, kiinteistö- ja toimitilapalvelut, tietohallinto- ja teknologiapalvelut sekä palvelutuotannon tukipalvelut. Tukipalvelut tehtäväaluetta johtaa tukipalvelujohtaja.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotannon organisoinnissa on lähdetty ajattelusta, jossa palveluja johdetaan ehyenä ja yhtenä kokonaisuutena. Vastuu sote-palveluiden toiminnan organisoinnista ja kehittämisestä on osoitettu hyvinvointialuejohtajasta seuraavalle tasolle. Tehtävästä vastaa sosiaali- ja terveysjohtaja.

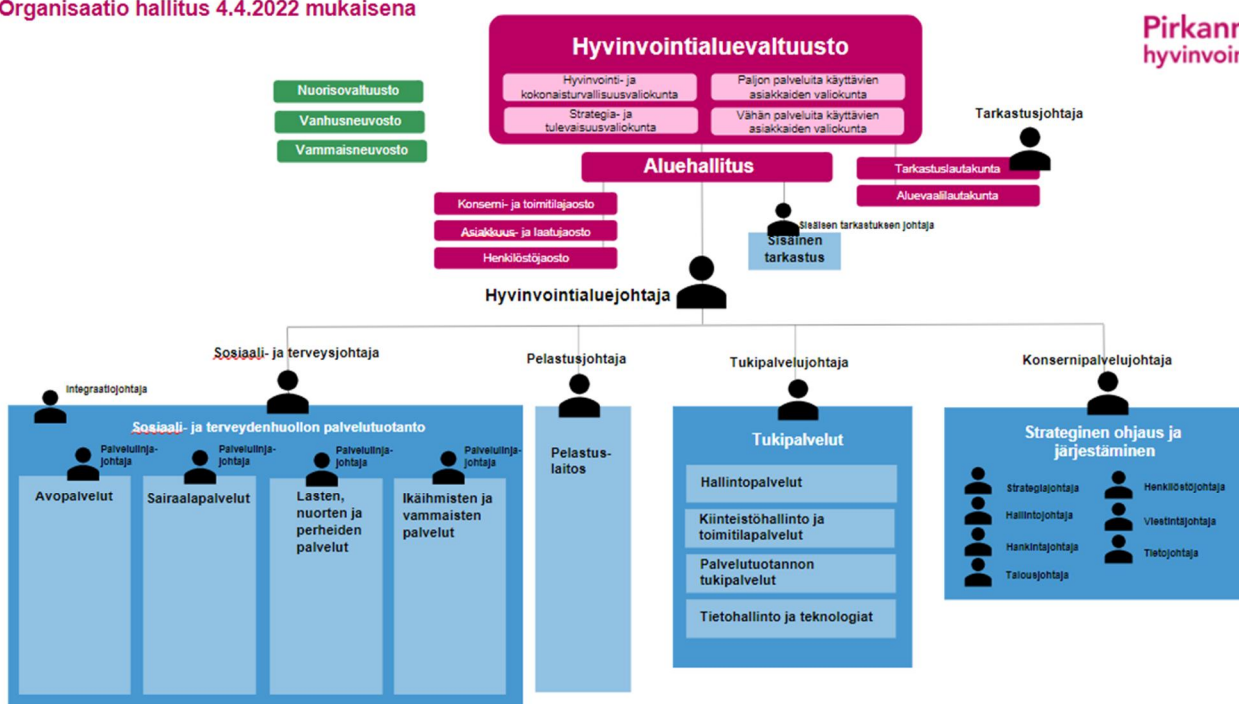
Palvelutuotannon organisaatorakenteen peruselementit muodostuvat selkeästä linjajohtamisesta. Linjojen johtamisen kautta luodaan edellytykset palveluiden yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon vahvistumiselle koko hyvinvointialueen tasolla. Tehtävistä vastaavat esitetyssä mallissa palvelulinjojen johtajat. Sote-palvelutuotannon neljä linjaa, Avopalvelut - Sairaalapalvelut - Lasten, nuorten ja perheiden palvelut - Ikäihmisten ja vammaisten palvelut, ovat ehyitä ja osin elämäнкаariajatteluun perustuvia kokonaisuuksia. Palvelulinjat toimivat talousarviovalmistelussa sitovina seuranta- ja raportointitasoina hyvinvointialuevaltuustoon nähden.

Lainsäädännön vaateet palveluiden kokonaisvaltaisesta yhteensovittamisesta toteutetaan hallitulla prosessijohtamisella. Tehtävistä vastaa esitetyssä mallissa hyvinvointialuetasoisesti integraatiojohtaja.

Pelastuslaitoksen asemoituu organisaatioon sote-palvelutuotannolle rinnasteisena itsenäisenä toimijana, jonka yhteys sote-palvelutuotantoon syntyy läpileikkaavien toimintojen sekä erityisesti pelastuspalveluihin asemoidun ensihoitopalvelun kautta. Pelastuslain mukaisena pelastuslaitoksen ylimpänä viranhaltijana toimii pelastusjohtaja, joka myös johtaa pelastuslaitosta.

### Organisaatio hallitus 4.4.2022 mukaisena

Pirkanmaan  
hyvinvointialue

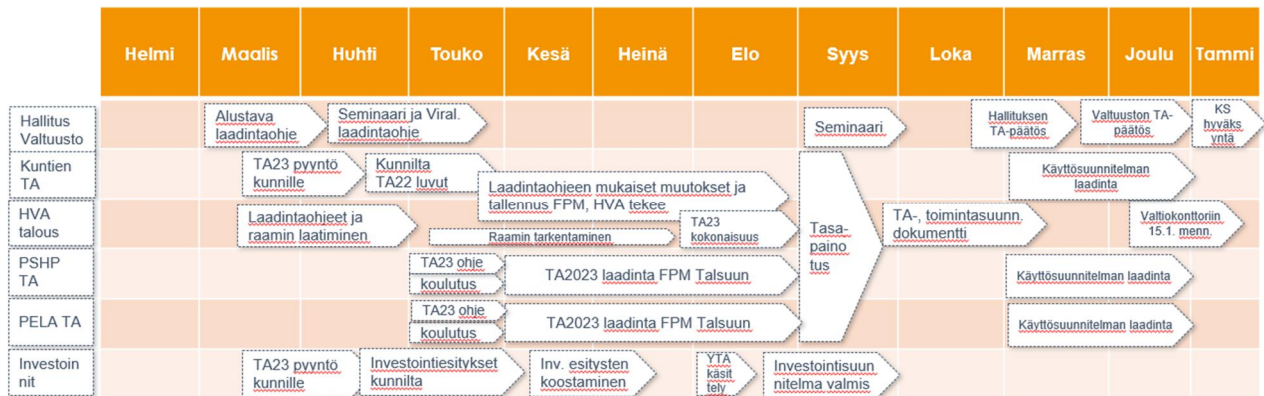




## 5. Pirkanmaan hyvinvointialueen talousarvioprosessi

### 5.1 Talousarvioprosessin aikataulu

Talousarviosuunnittelu etenee alla olevan kuvan mukaisesti. Ensimmäinen luonnosversio talousarviosta laaditaan elokuun 2022 loppuun mennessä. Aluehallitus käsittelee talousarvion marraskuun 2022 aikana ja aluevaltuusto vahvistaa sen joulukuussa 2022.



Aikataulukuva löytyy suurempana liitteestä 1.

Pirkanmaan hyvinvointialueeseen liittyville organisaatioille on annettu tarkemmat aikataulut talousarvion tekemisen etenemiselle.

## TA2023: Kunnilta siirtyvät kustannuspaikat

Koska	Mitä
Vko 15.2022	Investointilistojen tarkastus/täydennyspyyntö sekä pyyntö muutostarpeiden esittämisestä
Vko 17.2022	Ohje ja pyyntö kunnille talousarviolukujen toimittamisesta
Vkot 18, 19, 20 ja 21	<u>Teams –klinikat</u>
27.5.2022 mennessä	TA2022 pohjatietojen palautus <u>excel</u> –lomakkeilla, sanallisesti suurimmat muutostarpeet <u>vs</u> ta2022 priorisoituina ja investointilistat tarkastettuina ja priorisoituna
6-8.2022	Excelien <u>sisäänluku</u> FPM <u>Talsuun</u> , %-muutosten keskitetty huomiointi
8.2022	Kokonaisuuden tarkastus ja viimeistely – <u>ta</u> -luonnos
9.2022	Talousarvioluonnoksen sopeuttaminen raamiin Investointiesitykset hallitukseen ja valtuustoon
11.2022	TA2023 valmis, hallitukseen ja valtuustoon 12.2022

## TA2023: Pshp ja Pela, siirtyvät kustannuspaikat

Koska	Mitä
Vko 15.2022	Investointilistojen tarkastus/täydennyspyyntö sekä pyyntö muutostarpeiden esittämisestä
10.5.2022 tai 16.5.2022	FPM <a href="#">Talsu</a> koulutus, talousarvion syöttö
5.2022	Taloussuunnitteluohje 2023
5-8.2022	Talousarvion syöttö FPM <a href="#">Talsuun</a> <b>26.8.2022 mennessä</b>
5-8.2022	Sisäisen laskutuksen erät ja vyörytykset
6.2022	3 x FPM <a href="#">Talsu</a> tukiklinikka, tarvittaessa
8.2022	2 x FPM <a href="#">Talsu</a> tukiklinikka, tarvittaessa
8.2022	Kokonaisuuden tarkastus ja viimeistely – TA -luonnos
9.2022	TA2023 sopeuttaminen budjettiraamiin Investointiesitykset hallitukseen ja valtuustoon

### 5.2 Talousarvion valmistelutaso

Talousarviodokumentissa esitetään palvelulinja- sekä toimialueitasot, joista palvelulinjataso on sitova tuloksen tasolla. Talousarviot suunnitellaan palvelulinjoittain nollatulokseen siten, että valtion rahoitus ja toiminnan tuotot kattavat toiminnasta aiheutuvat kustannukset

#### Kustannuspaikkatasolle suunnittelu

Pirkanmaan hyvinvointialueella talousarvio valmistellaan kustannuspaikkatasolle. Ne PSHP:n vastuualueet, jotka eivät pysty toteuttamaan talousarviosuunnittelua suoraan vastuuyksiköidensä kustannuspaikoille, voivat käyttää suunnittelussa apuna ns. vastuualueitasoista talousarviokustannuspaikkaa, jolle kirjaavat koko vastuualueen talousarvion yhteensä. Tämä vain talousarviovaiheessa käytössä oleva kustannuspaikka tulee tyhjentää käyttösunnitelmaa laadittaessa varsinaisen toiminnan kustannuspaikoille. Talousarviokustannuspaikan käyttöönotosta tulee sopia lähettämällä sähköpostia osoitteeseen [talous@pirha.fi](mailto:talous@pirha.fi).

#### Tilitasoinen suunnittelu

Talousarvion laadinnassa suositellaan noudatettavaksi Pirkanmaan hyvinvointialueen tilikartan tilitasoista suunnittelua. Mikäli se ei ole mahdollista, voi talousarvioerät suunnitella tilikartassa mille tahansa tiliryhmän tileistä. Jos talousarviovaiheessa erä ei ole suunniteltu tilikohtaisesti, se tulee tehtäväksi loppuvuodesta 2022 käyttösunnitelmaa laadittaessa.

#### Suunnittelu excel-pohjalla tai FPM Talsu taloussuunnittelujärjestelmää käyttäen

Pirkanmaan hyvinvointialueeseen liittyvät kunnista siirtyvät yksiköt toimittavat talousarviolukunsa käyttäen talousarvion syöttöpohjaa, joka sisään luetaan taloussuunnittelujärjestelmään. Syöttöpohja on toimitettu kunnille TA2023 tietopyynnön yhteydessä. Kunnat täyttävät jokaisesta kustannuspaikasta talousarvion 2022 luvut pohjassa esitettyihin tileihin erät kohdistaen. Mikäli kustannuspaikalla on erä, jotka kuuluvat eri palveluluokkiin, tulee näistä kustannuspaikan osista toimittaa kustakin oma excel -tiedostonsa.

Pirkanmaan hyvinvointialueeseen liittyvät Pelastuslaitoksen ja PSHP:n yksiköt suunnittelevat talousarvion vuodelle 2023 suoraan FPM Talsu taloussuunnittelujärjestelmään kohdistuen suunnittelun suoraan Pirkanmaan hyvinvointialueen kustannuspaikkarakenteeseen. Tässäkin tapauksessa suunnittelun pohjana tulee käyttää taloussuunnitteluohjeen linjauksia.

### 5.3 Toimintatuottojen ja -kulujen budjetointi

Pirkanmaan hyvinvointialueeseen liittyvät kunnista siirtyvät yksiköt ilmoittavat talousarviolukunsa talousarvion excel-syöttöpohjaa käyttäen TA2022 mukaisina ja PSHP:n kokonaisuudesta sekä Pelastuslaitokselta siirtyvät yksiköt syöttävät talousarviolukunsa taloussuunnittelujärjestelmään taloussuunnitteluohjetta noudattaen seuraavin muutoksien.

#### *Siirtyvien organisaatioyksiköiden väliset sisäiset erät*

Ilmoitettavista TA2022 luvuista ja taloussuunnittelujärjestelmään syötettävistä eristä tulee jättää pois seuraavat erät:

- **Pirkanmaan kuntien väliset erät** tulee jättää pois sekä tuotoista että kustannuksista (arvio)
  - Ostaja jättää pois ostopalvelun kustannuksista
  - Myyjä jättää pois tuotoista
- **Pirkanmaan kuntien ja PSHP:n väliset erät** tulee jättää pois:
  - Kunnat jättää pois jäsenkuntamyynin ostopalvelun kustannuksista
  - PSHP jättää pois jäsenkuntamyynin tuotoista
- **Pirkanmaan kuntien ja Pelan väliset erät** tulee jättää pois
  - Kunnat jättää pois maksuosuuden kustannukset
  - Pela jättää pois maksuosuuden tuotot
- Koronakustannukset ja -tuotot saavat olla mukana jos niitä on budjetoitu TA2022

Mikäli pois jätettävän erän tarkkaa suuruutta ei voida määrittellä, huomioidaan se arviona. Pirkanmaan kuntien välillä on hyvä sopia siitä, että molemmat keskinäisen erän osapuolet huomioivat erän samansuuruisena.

#### *Tukipalveluiden osto ja myynti*

Pirkanmaan hyvinvointialueen sisäiset tukipalvelut tuottaa tai välittää jatkossa Tukipalvelut-tehtäväalue. Sisäiset erät syötetään taloussuunnittelujärjestelmään myyjän toimesta. Tukipalvelut-tehtäväalue saa kuntien ilmoittamat sisäiset erät syöttöpohjan kautta suoraan tukipalvelumyyniteihin taloussuunnittelujärjestelmään. Tämän vuoksi kunnat ilmoittavat TA2022 tukipalvelujen sisäiset ostot seuraavilla sisäisillä kirjanpitoileillä:

Sisäinen, asiakaspalvelu (aula- ja neuvontapalvelut, puhelunvälitys, tulkkaukspalvelut, tekstinkäsittely)  
Sisäinen, hallintopalvelu (assistenttipalvelut, lakiasiat, asianhallinta, asiamiehet, valvontapalvelut)  
Sisäinen, hoitosuoritteiden myynnit (esim. Kampussairaalat myyvät hoitosuoritteet Tays:lle)  
Sisäinen, kiinteistöt ja tilat (kiinteistöpalvelut ja tilahallinta)  
Sisäinen, konsultaatioiden myynnit (esim. esh myy konsultaatiopalvelua perusterveydenhuollon yksiköille)  
Sisäinen, kuvantaminen (Sairaalapalveluihin kuuluva Kuvantamiskeskus myy kuvantamispalvelut)  
Sisäinen, ruokahuolto  
Sisäinen, sairaalahuolto  
Sisäinen, tietohallinto ja teknologia  
Sisäinen, vaatehuolto  
Sisäinen, välinehuolto  
Sisäinen, muut palvelumyynnit (palvelujen myynnit, joille ei ole omaa sisäistä tiliä)  
Sisäinen, lääkkeet  
Sisäinen, muut aineet ja tarvikkeet  
Sisäinen, vuokrat  
Sisäinen, muut myyntituotot

Tilojen vuokratilavuokrasuunnitelmissa ilmoitetaan TA2022 mukaiset toimitilavuokrat, huolimatta vuokra-asetuksen mahdollisesta vaikutuksesta.

### *Organisaation sisäiset vyörytykset*

Pirkanmaan hyvinvointialueella vyörytetään Strateginen ohjaus ja järjestäminen -tehtäväalueen nettokustannukset edelleen varsinaisen toiminnan yksiköille. Hyvinvointialueen vyörytyserät lisätään kullekin palvelulinjalle keskitetysti hyvinvointialueen taholta.

Palvelulinjan sisäiset vyörytykset ilmoitetaan syöttöpohjilla talousarvion 2022 mukaisina. PSHP:sta ja Pelastuslaitoksesta siirtyvät syöttävät omat vyörytyseränsä itse. Palvelulinjoilla, toimialueilla ja vastuualueilla olevat yhteiset ja hallinnolliset kustannuspaikat vyörytetään nolville, jotta kaikki kustannukset kohdistuvat varsinaiseen toimintaan. Vyörytysperiaatteina voi käyttää toimintakulujen jakautumista, henkilöstömäärää, palkkamenoja tai näitä tarkempaa aiheuttamisperiaatetta.

### *Huomioitavat muutokset kustannusten ja tuottojen tasossa*

Pirkanmaan hyvinvointialue tekee kuntien ilmoittamiin lukuihin keskitetysti Taloussuunnitteluohjeen 2023 määrittelemät muutokset. PSHP:sta ja Pelastuslaitoksesta siirtyvät huomioivat nämä itse syöttäessään lukuja taloussuunnittelujärjestelmään.

#### Huomioitavat erät kustannustasojen muutokselle

Palvelutuotannon myynti muille hyvinvointialueille + 2,48 %

Maksutuotot 0 %

Maksettavat palkat ja palkkiot, yleinen kustannustason muutos + 2,00 %, sekä palkkaharmonisoinnin vaikutukset +1% sen mukaisesti mihin harmonisoinnin odotetaan vaikuttavan. Näiden osalta arviot eivät ole vielä lopullisia, vaan luvut tarkentuvat myöhemmin

Palvelujen ostot + 2,48 %. Jos tiedossa on tätä selvästi suurempia kustannustason muutoksia, niin ne pitää lisätietoina ilmoittaa hyvinvointialuevalmisteluun erikseen pyydettyjen tiedossa olevien muutosten mukana.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat + 2,48 %

Hintaindeksit tarkastetaan vielä valtiovarainministeriön toimesta valmistelun edetessä, jolloin lukuja päivitetään sen mukaiseksi.

#### Henkilösivukulut

Kuel-maksut ja Kuel-tasausmaksu yht. 20,4 %

Sairausvakuutusmaksu 1,44 %

Työttömyysvakuutusmaksu 1,90 %

Tapaturmavakuutusmaksu 0,24 %

Muut sosiaalivakuutusmaksut 0,20 %

### *Palveluiden myyntihinnastojen muodostaminen*

Hyvinvointialueiden välisen laskutuksen ja täyskustannushintoihin perustuvan laskutuksen hinnastot muodostetaan nykyisten kuntien hinnastojen pohjalta seuraavasti: Vuonna 2022 käytössä olevat palveluhinnastot pyydetään kunnilta kesäkuussa 2022. Hyvinvointialueen hinta kullekin myytävälle palvelulle muodostetaan painottamalla eri kuntien suoritteiden hinnat kuntien asiakasmäärällä. Näin saatavia hintoja korotetaan kustannustason muutosta vastaavasti 2,48 prosentilla. Näin menetellen saavutetaan riittävän kattava ja kustannustasoa vastaava ulkoinen hinnasto.

Erikoissairaanhoidon osalta noudatetaan myös jatkossa nykykäytännöin muodostettua DRG-hinnastoa.

## 5.4 Taloussuunnitelman koostaminen

Pirkanmaan hyvinvointialue laatii keskitetysti taloussuunnitelman vuosille 2024-2025 vuoden 2023 talousarvioon pohjautuen.

## 5.5 Muutostarve-esitykset suhteessa TA2022 tasoon

Pirkanmaan hyvinvointialueeseen liittyvillä organisaatioilla on mahdollisuus esittää perusteltuja muutostarpeita talousarvioon 2023, mikäli tarve talousarvion tasolla eroaa merkittävästi TA2022 tasosta. Myös kustannusten nousussa huomioon otettavaa 2,48 % hinnan nousua merkittävästi suurempi nousu voidaan esittää muutostarpeena. Muutosesitykset toimitetaan organisaatioyksiköittäin koostettuina ja toiminnan nykyisen johdon arvottamina 14.4.2022 kirjaamoihin toimitetulla excel-lomakkeella.

Pirkanmaan hyvinvointialue käsittelee muutostarve-esitykset ja esittää niiden mahdollista rahoittamista palvelutarpeen kasvuun saadulla valtion rahoituksen osuudella. Aluevaltuusto tekee strategiansa pohjalta päätökset rahoitettavista muutostarpeista.

Muutostarve-esitykset –lomakkeella pyydetään kuvaamaan seuraavat asiat:

1. Muutoksen nimi
2. Perustelu/tarkenne muutokselle
3. Muutoksen kategoria (uusi tarve, muutostarve tai tehtävien siirto)
4. Muutoksen kustannusvaikutus eriteltynä tuloihin ja menoihin
5. Nykyjohdon arviointi muutoksen kiireellisyydestä asteikolla 1 – 3

## 5.6 Investointien esittäminen

Pirkanmaan hyvinvointialueeseen liittyville organisaatioille on koostettu aiemmin kerättyjen esitysten pohjalta Investointiesityskoosteet 14.4.2022. Organisaatioiden tulee käydä koosteet läpi ja tehdä niihin tarvittavat muutokset ja täydennykset. Muokatut lomakkeet palautetaan hyvinvointialueelle organisaatitasoisina ja toiminnan nykyisen johdon priorisoimina.

Esitetyillä investointiesitykset-lomakkeella pyydetään kuvaamaan seuraavat asiat:

1. Investoinnin kohde
2. Investoinnin hyödykelaji (rakennukset, laite- ja kalustohankinnat tms.)
3. Rakennustapa rakennusinvestointien ja peruste muiden investointien osalta
4. Toteutusmalli (oma, vuokra, leasing tai muu)
5. Priorisointi investointikohteille
6. Investoinnin kustannusarvio jaksottaen vuosille 2022 – 2027

## 5.7 Toimintasuunnitelman laatiminen

Pirkanmaan hyvinvointialueen toimintasuunnitelmat laaditaan syksyllä 2022 palvelutuotannon johdon aloittaessa tehtävissään.

## 5.8 Käyttösuunnitelman laatiminen

Hyväksytyn talousarvion pohjalta laaditaan 31.12.2022 mennessä käyttösuunnitelma, jossa tarkennetaan talousarvion suunnittelu kustannuspaikka- ja tilitasoille.

## Lisätietoja

Talouden valmistelukokonaisuuden johtaja Mikko Hannola, [mikko.hannola@pshp.fi](mailto:mikko.hannola@pshp.fi), puh. 040 572 5584

Talouden kehittämispäällikkö Leena Gabrielsson, [leena.gabrielsson@pshp.fi](mailto:leena.gabrielsson@pshp.fi), puh. 040 729 7317

Talouden kehittämispäällikkö Arto Sarala, [arto.sarala@pirha.fi](mailto:arto.sarala@pirha.fi), puh. 044 472 2678

[talous@pirha.fi](mailto:talous@pirha.fi)

## Liitteet

Suunnitteluajakaulu

Talousarvion tallennuksen syöttölomake

Pirkanmaan hyvinvointialueen tilikartta, luonnos

Pirkanmaan hyvinvointialueen kustannuspaikkaluettelo, luonnos

Muutosesitykset-lomakepohja

Investointiesitykset-lomakepohja